

ЖИТТЯ ЯК ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКОЇ РЕФЛЕКСІЇ (ФІЛОСОФСЬКЕ ЕСЕ)

Усе життя людина вчиться як правильно жити. Ніхто не народжується з посібником у голові в котрому записані правила виживання або ж правила життя. Це можна порівняти із тим, як дитина навчається їздити на велосипеді: інакше як на практиці цьому не навчишся. Практикуючись, людина виробляє якісь правила, аналізує, дає оцінку... Та все ж, буває падіння... Падіння обов'язкове! Проте, як часто це відбуватиметься, залежить від того наскільки усвідомлене твоє навчання. Так само і наше життя: воно нам дає досвід, а досвід нас навчає жити. Англійський письменник О.Гакслі зазначив, що «досвід - це не те, що відбувається з людиною, а те, що робить людина з тим, що з ним відбувається». Усі ми живемо під одним сонцем, та всі ми різні, усім потрібно різну кількість часу для того, щоб чогось навчитися. Життя показує нам одні і ті ж картини, але кожен по-різному їх оцінює, кожен по-іншому бачить себе в тих чи інших ситуаціях... Кожна людина рефлексує життя по-своєму і рефлексія визначає окремішність людського буття.

Життя це рух... У цьому русі, в силу деяких обставин, людина може «втрачати свідомість». Може забувати де вона є, що з нею відбувається... Життя зводиться до пасивного споглядання. Проте, чи є це життя Життям? Рене Декарт, щоб довести самому собі факт власного існування, проголосив тезу: «Я мислю, отже я існую!» У нашій свідомості є лише ті речі, про існування яких ми бодай підозрюємо. Можна визначити життя поняттям тих суб'єктів й об'єктів, які нас оточують. «Що мислимо - то можливо, що можливо - то мислимо» стверджував Г. Лейбніц. Отож, людина може розмірковувати лише над власним життям або його конкретними аспектами. Можна перефразувати: «Я мислю про життя, отже я існую». Людська рефлексія визначається і обмежується життям.

Робота Альберто Джакометті «Крокуюча людина» – найдорожча скульптура у світі. Її цінність пов'язана не лише з іменем автора, але й із змістовим навантаженням. Постає людини в русі нечітка і розмита. Людина постійно в дії тому завжди змінюється і її сутність. «Усе плине, усе змінюється» - стверджував Геракліт. І особистість протягом життя ніколи не повторює своїх обрисів. Людина може лише робити миттєві стоп-кадри, аналізуючи ким вона була кілька миттєвостей тому і прогнозувати ким стане завтра. Людина приречена або усе життя шукати похідні, або ж топтатися на одних і тих же граблях.

«Людина є ніщо інше, як ряд її вчинків» - говорив Гегель. Дії, вчинки вказують на сутність людини, визначають її моральні якості, формують самооцінку. Все це є невід'ємні атрибути повноцінного життя. Хоч, якщо взяти до уваги думку Ніцше, саме моральні норми обмежують волю людини, вводять її в рамки. Проте, наявність цих меж є необхідною. «Границі породжують мою самість. Якщо моя свобода не стикається з жодними границями, то я перетворююся в ніщо. Завдяки обмеженням, я витягаю себе із забуття і приводжу до існування» - стверджував К.Ясперс. Межі формують самооцінку, а самооцінка потрібна для координування життя.

З погляду математики, можна порівняти життя із функцією, яка залежить від деяких змінних, тобто наших вчинків. Для того, щоб передбачити поведінку функції, ми в найпростішому випадку шукаємо її похідну, що дасть нам загальне уявлення про її поведінку при зміні аргументу. Похідна – це граничне відношення зміни функції до зміни аргументу. Тобто це відношення того, як зміниться наше життя в залежності від того, як ми корегуємо наші вчинки. Похідна дає можливість сформулювати загальне уявлення про функцію не шукаючи її значення у кожній точці з області визначення. Себто, рефлексія дає змогу зробити прогнози для нашого життя не проживаючи його. Не обов'язково робити помилки, щоби знати як потрібно чинити правильно. Якщо осмислено проживати кожен день, то можна уникнути багатьох помилок. В.Дільтей визначив, що життєвий досвід виникає «з міркувань над життям», достатньо лише оцінювати самого себе і свої вчинки.

Цінність нашого життя велика. Рефлексія - це унікальна здатність людської свідомості в процесі сприйняття діяльності сприймати й саму себе і, як наслідок, здійснювати аналіз свого життя, робити прогнози на майбутнє і шукати помилки в минулому. Самоосмислення, самопізнання й самоаналіз є визначальними орієнтирами нашого життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення). – К.: Знання, 2009. – 621 с.
2. Кремень В.Г. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник. – К.: Книга, 2005. – 528 с.